ARREST VAN HET HOF (Grote kamer)

1 augustus 2025 *

„Prejudiciële verwijzing – Artikel 19, lid 1, VEU – Verplichting voor de lidstaten om te voorzien in de nodige rechtsmiddelen om daadwerkelijke rechtsbescherming op de onder het recht van de Unie vallende gebieden te verzekeren – Artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte – Mogelijkheid om een beroep te doen op arbitrage – Arbitrage tussen particulieren – Opgelegde arbitrage – Besluit van een orgaan van een internationale sportfederatie waarbij een sanctie wordt opgelegd – Vonnis van het Hof van Arbitrage voor Sport (CAS) dat is bevestigd door een beslissing van een gerecht van een derde staat – Rechtsmiddel tegen het arbitraal vonnis – Nationale regeling die aan dit arbitraal vonnis gezag van gewijsde tussen partijen en bewijskracht ten aanzien van derden verleent – Bevoegdheden en verplichtingen van de nationale rechterlijke instanties voor wie een beroep op dat arbitraal vonnis wordt gedaan – Doeltreffende toetsing van de verenigbaarheid van een dergelijk arbitraal vonnis met de beginselen en bepalingen van openbare orde van de Unie”

In zaak C-600/23,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU, ingediend door het Hof van Cassatie (België) bij beslissing van 8 september 2023, ingekomen bij het Hof op 2 oktober 2023, in de procedure

Royal Football Club Seraing SA

tegen

Fédération Internationale de Football Association (FIFA),

Union des associations européennes de football (UEFA),

VZW Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB),

in tegenwoordigheid van:

Doyen Sports Investment Ltd,

wijst

HET HOF (Grote kamer),

* Procestaal: Frans.

samengesteld als volgt: K. Lenaerts, president, K. Jürimäe, C. Lycourgos, I. Jarukaitis, M. L. Arastey Sahún, S. Rodin, A. Kumin, N. Jääskinen en D. Gratsias, kamerpresidenten, E. Regan, I. Ziemele, J. Passer (rapporteur) en Z. Csehi, rechters,

advocaat-generaal: T. Ćapeta,

griffier: C. Di Bella, administrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 1 oktober 2024,

gelet op de opmerkingen van:

– Royal Football Club Seraing SA, vertegenwoordigd door J.-L. Dupont, M. Hissel en F. Stockart, avocats, F. Irurzun, abogado, en M. Orth, Rechtsanwalt,

– Fédération Internationale de Football Association (FIFA), vertegenwoordigd door A. Laes, avocat, en D. Van Liedekerke, advocaat,

– Union des associations européennes de football (UEFA), vertegenwoordigd door P. González-Espejo García, abogado, B. Keane, D. Slater en D. Waelbroeck, avocats,

– VZW Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB), vertegenwoordigd door N. Cariat en A. Stévenart, avocats, en E. Matthys, advocaat,

– Doyen Sports Investment Ltd, vertegenwoordigd door M. Hissel, avocat,

– de Belgische regering, vertegenwoordigd door M. Jacobs, L. Jans, C. Pochet en M. Van Regemorter als gemachtigden, bijgestaan door Y. Herinckx, avocat,

– de Duitse regering, vertegenwoordigd door J. Möller en A. Hoesch als gemachtigden,

– de Griekse regering, vertegenwoordigd door K. Boskovits als gemachtigde,

– de Franse regering, vertegenwoordigd door B. Fodda, J.-B. Merlin, M. Raux en B. Travard als gemachtigden,

– de Litouwse regering, vertegenwoordigd door S. Grigonis en V. Kazlauskaitė-Švenčionienė als gemachtigden,

– de Nederlandse regering, vertegenwoordigd door M. H. S. Gijzen als gemachtigde,

– de Europese Commissie, vertegenwoordigd door F. Erlbacher, T. Maxian Rusche, S. Noë en F. Ronkes Agerbeek als gemachtigden,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 16 januari 2025,

het navolgende

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 19, lid 1, VEU, gelezen in samenhang met artikel 267 VWEU en artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest").

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Royal Football Club Seraing SA (hierna: „RFC Seraing"), enerzijds, en de Fédération Internationale de Football Association (FIFA), de Union des associations européennes de football (UEFA) en de VZW Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB), anderzijds, over een vordering tot nietigverklaring, tot uitvaardiging van bevelen en tot vergoeding van de schade die RFC Seraing stelt te hebben geleden doordat deze drie verenigingen regels hebben toegepast die als nietig moeten worden beschouwd wegens schending van het Unierecht.

Toepasselijke bepalingen

Unierecht

3 Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU luidt:

„De lidstaten voorzien in de nodige rechtsmiddelen om daadwerkelijke rechtsbescherming op de onder het recht van de Unie vallende gebieden te verzekeren."

4 Artikel 267 VWEU bepaalt:

„Het Hof van Justitie van de Europese Unie is bevoegd, bij wijze van prejudiciële beslissing, een uitspraak te doen:

a) over de uitlegging van de Verdragen,

b) over de geldigheid en de uitlegging van de handelingen van de instellingen, de organen of de instanties van de [Europese] Unie,

Indien een vraag te dien aanzien wordt opgeworpen voor een rechterlijke instantie van een der lidstaten, kan deze instantie, indien zij een beslissing op dit punt noodzakelijk acht voor het wijzen van haar vonnis, het Hof verzoeken over deze vraag een uitspraak te doen.

[…]"

5 Artikel 47 van het Handvest („Recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht") luidt als volgt:

„Eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, heeft recht op een doeltreffende voorziening in rechte, met inachtneming van de in dit artikel gestelde voorwaarden.

Eenieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. Eenieder heeft de mogelijkheid zich te laten adviseren, verdedigen en vertegenwoordigen.

[...]”

Belgisch recht

Gerechtelijk Wetboek

6 Het Gerechtelijk Wetboek, zoals gewijzigd bij de Wet houdende diverse bepalingen betreffende justitie van 21 december 2018 (*Belgisch Staatsblad* van 31 december 2018, blz. 106560; hierna: „Gerechtelijk Wetboek”), bevat een eerste deel, met als opschrift „Algemene beginselen”. Dit eerste deel bevat hoofdstuk III, met als opschrift „Vonnissen en arresten”, waarin artikel 19, eerste alinea, van dit wetboek is opgenomen, dat als volgt luidt:

„Het vonnis is een eindvonnis in zover daarmee de rechtsmacht van de rechter over een geschilpunt uitgeput is, behoudens de rechtsmiddelen bij de wet bepaald.”

7 Dit eerste deel bevat tevens hoofdstuk IV, met als opschrift „Rechterlijk gewijsde”. In dit hoofdstuk zijn de artikelen 23 tot en met 28 van dit wetboek opgenomen, waarin het volgende is bepaald:

„Art[ikel] 23

Het gezag van het rechterlijk gewijsde strekt zich niet verder uit dan tot hetgeen het voorwerp van de beslissing heeft uitgemaakt. Vereist wordt dat de gevorderde zaak dezelfde is; dat de vordering op dezelfde oorzaak berust, ongeacht de ingeroepen rechtsgrond; dat de vordering tussen dezelfde partijen bestaat, en door hen en tegen hen in dezelfde hoedanigheid gedaan is. Het gezag van het rechterlijk gewijsde strekt zich evenwel niet uit tot de vordering die berust op dezelfde oorzaak maar waarvan de rechter geen kennis kon nemen gelet op de rechtsgrond waarop ze steunt.

Art[ikel] 24

Iedere eindbeslissing heeft gezag van gewijsde vanaf de uitspraak.

Art[ikel] 25

Het gezag van het rechterlijk gewijsde verhindert dat de vordering opnieuw wordt ingesteld.

Art[ikel] 26

Het gezag van het rechterlijk gewijsde blijft bestaan zolang de beslissing niet ongedaan is gemaakt.

Art[ikel] 27

De exceptie van gewijsde kan in elke stand van het geding worden voorgedragen voor de feitenrechter voor wie de vordering is ingesteld.

Zij kan door de rechter niet ambtshalve worden opgeworpen.

Art[ikel] 28

Iedere beslissing gaat in kracht van gewijsde zodra zij niet meer voor verzet of hoger beroep vatbaar is, behoudens de uitzonderingen die de wet bepaalt en onverminderd de gevolgen van de buitengewone rechtsmiddelen."

8 Het Gerechtelijk Wetboek bevat ook een zesde deel, met als opschrift „Arbitrage". In hoofdstuk VI van dit zesde deel, met als opschrift „Arbitrale uitspraak en de afsluiting van de procedure", is artikel 1713 van dit wetboek opgenomen, dat met name de volgende bepalingen bevat:

„§ 1. Het scheidsgerecht beslist definitief of alvorens recht te doen door een of meerdere uitspraken.

[...]

§ 9. In de relaties tussen de partijen heeft de uitspraak dezelfde uitwerking als een rechterlijke beslissing."

9 Hoofdstuk VIII van dat zesde deel, met als opschrift „Erkenning en uitvoerbaarverklaring van de arbitrale uitspraken", bevat onder meer de artikelen 1719 tot en met 1721 van het Gerechtelijk Wetboek, die als volgt luiden:

„Art[ikel] 1719

§ 1. De gedwongen uitvoering van een arbitrale uitspraak, gedaan in België of in het buitenland, gebeurt slechts nadat zij, geheel of gedeeltelijk, is uitvoerbaar verklaard door de rechtbank van eerste aanleg overeenkomstig de in artikel 1720 bedoelde procedure.

§ 2. De rechtbank van eerste aanleg kan de uitvoerbaarverklaring slechts verlenen, indien de uitspraak niet meer voor de arbiters kan worden bestreden of door hen uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande hoger beroep werd verklaard.

Art[ikel] 1720

§ 1. De rechtbank van eerste aanleg is bevoegd om kennis te nemen van een vordering inzake erkenning en uitvoerbaarverklaring van een in België of in het buitenland gedane arbitrale uitspraak.

[...]

§ 2. Wanneer de uitspraak in het buitenland werd gedaan, is de territoriaal bevoegde rechtbank de rechtbank van eerste aanleg van de zetel van het hof van beroep in wiens rechtsgebied de persoon tegen wie de uitvoerbaarverklaring wordt gevorderd zijn woonplaats of, bij afwezigheid daarvan, zijn gewone verblijfplaats, of, in voorkomend geval, zijn maatschappelijke zetel of bij afwezigheid daarvan, zijn vestigingsplaats of zijn bijkantoor heeft. [...]

[...]

§ 5. De arbitrale uitspraak mag alleen erkend of uitvoerbaar verklaard worden indien zij de in artikel 1721 gestelde voorwaarden niet schendt.

Art[ikel] 1721

§ 1. De rechtbank van eerste aanleg weigert slechts de erkenning en uitvoerbaarverklaring van een arbitrale uitspraak, ongeacht het land waarin zij werd gedaan, in de volgende omstandigheden:

[...]

b) indien de rechtbank van eerste aanleg vaststelt:

[...]

ii) dat de erkenning of uitvoerbaarverklaring van de uitspraak in strijd zou zijn met de openbare orde.

[...]"

Wetboek van internationaal privaatrecht

10 Artikel 22 van de wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht van 16 juli 2004 (*Belgisch Staatsblad* van 27 juli 2004, blz. 57344), met als opschrift „Erkenning en uitvoerbaarverklaring van buitenlandse rechterlijke beslissingen", bepaalt:

„§ 1. Een buitenlandse rechterlijke beslissing die uitvoerbaar is in de Staat waar zij werd gewezen, wordt in België geheel of gedeeltelijk uitvoerbaar verklaard overeenkomstig de procedure bedoeld in artikel 23.

Een buitenlandse rechterlijke beslissing wordt in België geheel of gedeeltelijk erkend zonder dat hiervoor de procedure bedoeld in artikel 23 moet worden gevolgd.

Indien de erkenning incidenteel wordt aangevoerd voor een Belgische rechter, is deze bevoegd daarvan kennis te nemen.

De beslissing mag alleen erkend of uitvoerbaar verklaard worden indien zij de voorwaarden gesteld in artikel 25 niet schendt.

§ 2. Elke persoon die een belang heeft [...] kan overeenkomstig de procedure bedoeld in artikel 23 doen vaststellen dat de beslissing al dan niet, geheel of gedeeltelijk, moet worden erkend of uitvoerbaar verklaard.

§ 3. In de zin van deze wet:

1° betekent het begrip rechterlijke beslissing de beslissingen die worden gewezen door een instantie die een rechtsmacht uitoefent;

2° verleent de erkenning rechtskracht aan de buitenlandse beslissing."

Door de FIFA vastgestelde regeling

FIFA-statuten

11 De FIFA is een privaatrechtelijke vereniging die is gevestigd te Zürich (Zwitserland).

12 Volgens punt 2 van de FIFA-statuten, in de versie van mei 2024 – die in essentie en onder voorbehoud van hernummering overeenkomt met eerdere jaarlijkse edities van die statuten – heeft deze vereniging onder meer tot doel om „regels en voorschriften voor het voetbal en aanverwante aangelegenheden vast te stellen en toe te zien op de handhaving daarvan" en om op mondiaal niveau „controle uit te oefenen op elke vorm van voetbal door passende maatregelen te nemen ter voorkoming van inbreuken op de statuten, reglementen of besluiten van de FIFA of op de spelregels".

13 Overeenkomstig de punten 11 en 14 van deze statuten kan elke „bond die verantwoordelijk is voor de organisatie van en het toezicht op het voetbal" in een bepaald land, lid worden van de FIFA, op voorwaarde dat deze bond zich er met name voorafgaand toe verbindt om onder andere de statuten, reglementen en richtsnoeren van de FIFA alsmede de besluiten van haar organen na te leven. Als lid van de FIFA is een dergelijke bond krachtens de punten 14 en 15 van die statuten onder meer verplicht ervoor te zorgen dat de statuten, reglementen en richtsnoeren van de FIFA alsmede de besluiten van haar organen niet alleen door zijn eigen leden worden nageleefd, maar ook door alle actoren in het voetbal, in het bijzonder de overeenkomstig punt 20 van die statuten bij deze bond aangesloten competities en clubs, alsmede de spelers. Bovendien moet een dergelijke bond de bevoegdheid en de beslissingen van het Hof van Arbitrage voor Sport (Court of Arbitration for Sport; hierna: „CAS") erkennen en in zijn eigen statuten bepalingen opnemen die al die actoren eveneens verplichten om deze rechterlijke instantie en beslissingen uitdrukkelijk te erkennen. Concreet zijn thans meer dan 200 nationale voetbalbonden lid van de FIFA. Tot die leden behoort de KBVB, die in België is gevestigd en die tot doel heeft het voetbal in deze lidstaat te organiseren en te bevorderen.

14 Punt 44 van de FIFA-statuten, met als opschrift „Rechterlijke instanties", bepaalt in lid 1:

„De rechterlijke instanties van de FIFA zijn:

a) de tuchtcommissie;

[...]

c) de beroepscommissie."

15 Punt 47 van deze statuten, met als opschrift „Beroepscommissie", luidt:

„1. De werking van de beroepscommissie wordt geregeld door het disciplinair reglement en de ethische code van de FIFA.

2. De beroepscommissie behandelt beroepen tegen beslissingen van de tuchtcommissie die overeenkomstig deze statuten en de toepasselijke FIFA-reglementering geen eindbeslissing zijn.

3. Beslissingen van de beroepscommissie zijn definitief en bindend voor alle betrokken partijen, met uitzondering van beslissingen waartegen beroep kan worden ingesteld bij het CAS."

16 Afdeling IX van die statuten, met als opschrift „Arbitrage", bevat de volgende punten:

„49. CAS

1. De FIFA erkent het beroep bij het CAS, een onafhankelijk scheidsgerecht gevestigd te Lausanne (Zwitserland), in geval van geschillen tussen de FIFA en de bij haar aangesloten bonden, confederaties, competities, clubs, spelers, officials, tussenpersonen en wedstrijdmakelaars.

2. Op de arbitrageprocedure zijn de bepalingen van de arbitragecode inzake sport van het CAS van toepassing. Het CAS doet voornamelijk uitspraak op basis van de toepasselijke FIFA-reglementering en, aanvullend, Zwitsers recht.

[...]

50. Bevoegdheid van het CAS

1. Beroepen tegen beslissingen in laatste aanleg die zijn genomen door de FIFA en haar instanties, moeten worden ingesteld bij het CAS [...].

[...]

4. Het beroep heeft geen opschortende werking. Het bevoegde besluitvormend orgaan van de FIFA, of in voorkomend geval het CAS, kan aan het beroep opschortende werking verlenen.

[...]

51. Verplichtingen inzake geschillenbeslechting

1. De confederaties, aangesloten bonden en competities verbinden zich ertoe het CAS te erkennen als een onafhankelijke rechterlijke instantie. Zij verbinden zich ertoe alle nodige maatregelen te treffen opdat hun leden, aangesloten spelers en officials gevolg geven aan de arbitrage van het CAS. [...]

2. Het is niet toegestaan om beroep in te stellen bij de gewone rechterlijke instanties, tenzij het FIFA-reglement daarin uitdrukkelijk voorziet. Het is evenmin toegestaan om beroep in te stellen bij de gewone rechterlijke instanties met het oog op voorlopige maatregelen, van welke aard dan ook.

3. De bonden nemen in hun statuten of reglementen een beding op waarin wordt bepaald dat geschillen binnen de bond of geschillen die competities, competitieleden, clubs, clubleden, spelers, officials en andere bondsvertegenwoordigers betreffen, niet voor de gewone rechterlijke instanties mogen worden gebracht, tenzij een beroep op de gewone rechterlijke instanties uitdrukkelijk is toegestaan of voorgeschreven in de reglementen van de FIFA of in dwingende wettelijke bepalingen. Ter vervanging van het beroep op de gewone rechterlijke instanties wordt voorzien in arbitrage. Dergelijke geschillen worden voorgelegd aan een onafhankelijk en naar behoren ingesteld scheidsgerecht dat in het reglement van de bond of confederatie is erkend, of aan het CAS.

De bonden zorgen er tevens voor dat binnen de bond uitvoering wordt gegeven aan deze bepaling, zo nodig door een bindende verplichting op te leggen aan hun leden. De bonden leggen sancties op aan elke partij die deze verplichting niet nakomt en zorgen ervoor dat beroepen tegen deze sancties dienovereenkomstig uitsluitend aan arbitrage worden onderworpen en niet aan gewone rechterlijke instanties worden voorgelegd."

Reglement betreffende de status en de transfer van spelers

17 Op 22 maart 2014 heeft de FIFA een reglement aangenomen met de titel „Regulations on the Status and Transfer of Players" (reglement betreffende de status en de transfer van spelers), dat op 1 augustus 2014 in werking is getreden. Dit reglement strekt tot intrekking en vervanging van een eerder reglement met dezelfde titel, dat was uitgevaardigd op 5 juli 2001.

18 Artikel 1 van dat reglement, met als opschrift „Toepassingsgebied", bepaalt in lid 1:

„Het onderhavige reglement bevat universele en bindende regels betreffende de status van spelers en hun deelnamegerechtigdheid aan georganiseerd voetbal, alsmede betreffende hun transfer tussen clubs die tot verschillende bonden behoren."

19 Dit reglement is gewijzigd in december 2014 (hierna: „RSTP"). De uit deze wijziging voortvloeiende bepalingen omvatten met name artikel 18 bis RSTP, met als opschrift „Invloed van een derde partij op clubs", dat bepaalt:

„1. Clubs ondertekenen geen overeenkomsten waardoor concurrerende clubs of enige andere partij of derden via de werkzaamheden of transfers de onafhankelijkheid of het beleid van de club dan wel de prestaties van zijn teams kunnen beïnvloeden.

2. De tuchtcommissie van de FIFA kan sancties opleggen aan clubs die de in dit artikel geformuleerde verplichtingen niet nakomen."

20 Deze bepalingen omvatten tevens artikel 18 ter RSTP, met als opschrift „Eigendom van economische rechten van spelers in handen van derden", dat als volgt luidt:

„1. Clubs of spelers sluiten geen overeenkomsten met een derde op grond waarvan deze laatste geheel of gedeeltelijk aanspraak kan maken op een vergoeding in verband met de toekomstige transfer van een speler van de ene club naar de andere, dan wel rechten kan doen gelden in verband met een toekomstige transfer of transfervergoeding.

2. Het verbod van lid 1 treedt in werking op 1 mei 2015.

3. Overeenkomsten van vóór 1 mei 2015 die onder lid 1 vallen, kunnen geldig blijven tot hun contractuele vervaldatum. De looptijd ervan kan echter niet worden verlengd.

4. De looptijd van elke in lid 1 bedoelde overeenkomst die tussen 1 januari en 30 april 2015 wordt ondertekend, is ten hoogste één jaar vanaf de datum van inwerkingtreding.

5. Uiterlijk eind april 2015 moeten alle bestaande overeenkomsten waarop lid 1 betrekking heeft, in het [systeem voor transferregistratie (transfer matching system, TMS)] zijn opgenomen. Alle clubs die dergelijke overeenkomsten hebben ondertekend, moeten deze – volledig en met inbegrip van eventuele wijzigingen of bijlagen – in het systeem voor transferregistratie

registreren, met vermelding van de gegevens van de betrokken derde partij, de volledige naam van de speler en de duur van de overeenkomst.

6. De tuchtcommissie van de FIFA kan tuchtrechtelijke sancties opleggen aan clubs of spelers die de in dit artikel opgenomen verplichtingen niet nakomen."

Feiten van het hoofdgeding en prejudiciële vragen

Voorgeschiedenis van het hoofdgeding

Tussen RFC Seraing en Doyen gesloten overeenkomsten

21 RFC Seraing is een voetbalclub in de vorm van een naamloze vennootschap, die in België is gevestigd en bij de KBVB is aangesloten.

22 Op 30 januari 2015 heeft RFC Seraing een eerste overeenkomst gesloten met Doyen Sports Investment Ltd (hierna: „Doyen"), een in Malta gevestigde vennootschap waarvan de hoofdactiviteit bestaat in het verlenen van financiële bijstand aan voetbalclubs in Europa. Deze eerste overeenkomst regelde de sluiting van toekomstige financieringsovereenkomsten voor spelers en de overdracht van een aandeel in de „economische rechten" van RFC Seraing aan Doyen voor drie specifieke spelers. Deze economische rechten zijn bedoeld om de financiële waarde van de spelers weer te geven. Zij houden verband met de „bondsrechten" die een club verkrijgt door een bepaalde speler in dienst te nemen, zoals het recht om die speler in te schrijven of het recht om hem te laten spelen. De uitoefening ervan stelt de club die eigenaar is van deze rechten in staat de bedragen op te eisen die verschuldigd zijn, bijvoorbeeld indien de speler wordt uitgeleend of getransfereerd, voor het gebruik of de overdracht van zijn beeldrechten, of als gevolg van de beëindiging van zijn overeenkomst.

23 Volgens deze eerste overeenkomst, die op 1 juli 2018 afliep, werd Doyen voor 30 % eigenaar van de economische rechten van RFC Seraing op de drie betrokken spelers en betaalde zij de club daarvoor een bedrag van 300 000 EUR. RFC Seraing van haar kant kon haar resterende aandeel in de economische rechten op deze spelers niet „zelfstandig en onafhankelijk" aan een derde overdragen.

24 Op 7 juli 2015 hebben RFC Seraing en Doyen een tweede overeenkomst gesloten (hierna, samen met de eerste overeenkomst: „in het hoofdgeding aan de orde zijnde overeenkomsten"). Deze overeenkomst voorzag in de overdracht van 25 % van de economische rechten van RFC Seraing op een vierde speler aan Doyen, tegen betaling van 50 000 EUR door Doyen.

Tucht- en arbitrageprocedures in Zwitserland

25 Naar aanleiding van een onderzoek heeft de FIFA, met de medewerking van de KBVB, op 2 juli 2015 een tuchtprocedure ingeleid tegen RFC Seraing wegens mogelijke schending van de artikelen 18 bis en 18 ter RSTP doordat RFC Seraing de in het hoofdgeding aan de orde zijnde overeenkomsten had gesloten.

26 Op 4 september 2015 heeft de tuchtcommissie van de FIFA een beslissing genomen (hierna: „beslissing van de tuchtcommissie van de FIFA"), waarbij zij om te beginnen heeft verklaard dat RFC Seraing de artikelen 18 bis en 18 ter RSTP had geschonden door de in het hoofdgeding aan de orde zijnde overeenkomsten te sluiten. Deze commissie heeft RFC Seraing tevens verboden gedurende vier opeenvolgende inschrijvingsperioden spelers in te schrijven, zowel op nationaal als op internationaal niveau. Ten slotte heeft die commissie RFC Seraing veroordeeld tot een geldboete van 150 000 Zwitserse frank (ongeveer 138 000 EUR tegen de destijds geldende wisselkoers), te betalen binnen dertig dagen na de kennisgeving van haar beslissing.

27 Op 30 november 2015 heeft RFC Seraing tegen deze beslissing hoger beroep ingesteld bij de beroepscommissie van de FIFA. Aangezien een dergelijk hoger beroep geen opschortende werking heeft, heeft deze club bovendien op 3 december 2015 bij de beroepscommissie verzocht om opschorting van de tenuitvoerlegging van die beslissing. Op 4 december 2015 heeft de voorzitter van die commissie dat verzoek ingewilligd.

28 Op 7 januari 2016 heeft de beroepscommissie van de FIFA het hoger beroep van RFC Seraing tegen de beslissing van de tuchtcommissie van de FIFA verworpen (hierna: „beslissing van de beroepscommissie van de FIFA").

29 Op 9 maart 2016 heeft RFC Seraing bij het CAS beroep tot nietigverklaring van de beslissing van de beroepscommissie van de FIFA ingesteld. Op 17 maart 2016 heeft deze club dit orgaan bovendien verzocht om, gelet op het feit dat dit beroep zelf geen opschortende werking heeft, aan dat beroep opschortende werking te verlenen overeenkomstig artikel 50 van de FIFA-statuten. Op 12 april 2016 heeft dat orgaan dit verzoek ingewilligd.

30 In het kader van dit beroep heeft RFC Seraing in essentie onder meer aangevoerd dat de beslissing van de beroepscommissie van de FIFA en de tuchtrechtelijke sancties die met deze beslissing aan de club worden opgelegd, onrechtmatig zijn omdat de bepalingen waarop die beslissing is gebaseerd zelf onrechtmatig zijn. In dit verband heeft RFC Seraing onder meer betoogd dat de artikelen 18 bis en 18 ter RSTP, voor zover deze een totaalverbod waaraan tuchtrechtelijke sancties verbonden zijn opleggen op zogenoemd „third party influence" en „third party ownership", in strijd zijn met het Unierecht, en meer in het bijzonder met het vrije verkeer van werknemers, het vrij verrichten van diensten en het vrije kapitaalverkeer zoals gewaarborgd in respectievelijk de artikelen 45, 56 en 63 VWEU, alsmede met de in de artikelen 101 en 102 VWEU neergelegde mededingingsregels. De club heeft ook aangevoerd dat de Zwitserse mededingingsregels zijn geschonden.

31 Op 9 maart 2017 heeft het CAS een arbitraal vonnis gewezen (hierna: „vonnis van het CAS"), waarin het met name in de eerste plaats heeft geoordeeld dat het op het geding toepasselijke recht werd gevormd door de FIFA-reglementen, het Zwitserse recht en het Unierecht. Wat het Unierecht betreft, heeft het CAS om te beginnen geoordeeld dat was voldaan aan de cumulatieve voorwaarden waaronder het CAS bij zijn onderzoek rekening moest houden met de verkeersvrijheden en de mededingingsregels als „dwingende bepalingen van een ander recht [dan het Zwitserse recht]" in de zin van het Zwitserse recht. De bepalingen waarin deze vrijheden en regels zijn neergelegd, worden door het Hof namelijk beschouwd als een onderdeel van de openbare orde van de Unie. Gelet op, ten eerste, de duidelijke impact van het RSTP op het grondgebied van de Unie en meer sp ecifiek op de activiteiten van de in de lidstaten gevestigde voetbalclubs en, ten tweede, de gevolgen die de beslissing van de beroepscommissie van de FIFA heeft voor de mogelijkheid voor RFC Seraing om deel te nemen aan op dat grondgebied

georganiseerde voetbalcompetities tussen clubs, bestaat er een nauw verband tussen het voorwerp van het geding en deze bepalingen. Ten slotte deelt de Zwitserse rechtsorde de door die bepalingen beschermde belangen en waarden, aldus het CAS.

32 In de tweede plaats heeft het CAS in het geding ten gronde met name geoordeeld dat RFC Seraing niet had aangetoond dat de artikelen 18 bis en 18 ter RSTP de Zwitserse mededingingsregels schenden. Het CAS heeft tevens geoordeeld dat er geen sprake was van schending van het Unierecht en meer in het bijzonder van de artikelen 45, 56, 63, 101 en 102 VWEU.

33 Wat ten eerste de verkeersvrijheden betreft, heeft het CAS zich in essentie op het standpunt gesteld dat de artikelen 18 bis en 18 ter RSTP het vrije kapitaalverkeer belemmerden. De gestelde negatieve gevolgen van deze bepalingen voor het vrije verkeer van werknemers en het vrij verrichten van diensten waren volgens het CAS daarentegen onvoldoende aangetoond en hoe dan ook beperkt. Ongeacht om welke vrijheid het gaat zijn die bepalingen volgens het CAS in elk geval gerechtvaardigd doordat er legitieme doelstellingen van algemeen belang op sportgebied mee worden nagestreefd, zoals onder meer het waarborgen van de integriteit van de competities, en uit het onderzoek van de inhoud ervan blijkt niet alleen dat deze bepalingen geschikt zijn om die doelstellingen te bereiken, maar ook dat zij niet verder gaan dan wat daartoe noodzakelijk en evenredig is.

34 Wat ten tweede de mededingingsregels van de Unie betreft, was het CAS om te beginnen van oordeel dat de artikelen 18 bis en 18 ter RSTP er niet toe strekten om de mededinging te beperken, maar om de in het vorige punt genoemde legitieme doelstellingen van algemeen belang op sportgebied na te streven. Verder heeft het CAS zich op het standpunt gesteld dat RFC Seraing niet had aangetoond dat deze bepalingen concreet of potentieel tot gevolg hadden dat de mededinging werd beperkt.

35 Ten derde heeft het CAS de aan RFC Seraing opgelegde geldboete bevestigd, alsmede het aan RFC Seraing opgelegde verbod om spelers in te schrijven, maar heeft de duur van dit verbod beperkt tot drie opeenvolgende inschrijvingsperioden.

36 Ten vierde en ten slotte oordeelde het CAS dat, gezien de opschortingsmaatregelen die de beroepscommissie van de FIFA en het CAS achtereenvolgens hadden vastgesteld, deze tuchtrechtelijke sancties van toepassing waren vanaf de kennisgeving van zijn vonnis aan RFC Seraing, zodat de geldboete binnen dertig dagen na die kennisgeving moest worden betaald en het inschrijvingsverbod zich diende uit te strekken over de inschrijvingsperioden in de zomer van 2017, de winter van 2017-2018 en de zomer van 2018.

37 Op 15 mei 2017 heeft RFC Seraing de Tribunal fédéral (hoogste rechterlijke instantie, Zwitserland) verzocht om vernietiging van het vonnis van het CAS. Bovendien heeft de club deze rechter verzocht om aan dit beroep opschortende werking te verlenen.

38 Bij beschikking van 7 augustus 2017 heeft de president van de Tribunal fédéral dit verzoek om opschortende werking afgewezen.

39 Ter ondersteuning van haar beroep heeft RFC Seraing onder andere aangevoerd dat het vonnis van het CAS onverenigbaar is met de „materiële openbare orde” in de zin van het Zwitserse recht. In dit verband heeft deze club met name opnieuw betoogd dat dit vonnis in strijd is met

het vrije verkeer van werknemers, het vrij verrichten van diensten en het vrije kapitaalverkeer zoals gewaarborgd in respectievelijk de artikelen 45, 56 en 63 VWEU, met de in de artikelen 101 en 102 VWEU neergelegde mededingingsregels alsmede met de Zwitserse mededingingsregels.

40 In hun respectieve memories of opmerkingen hebben de FIFA en het CAS verzocht om het beroep van RFC Seraing te verwerpen.

41 Bij arrest van 20 februari 2018 heeft de Tribunal fédéral dit beroep verworpen. Met betrekking tot het middel van RFC Seraing dat het vonnis van het CAS onverenigbaar is met de materiële openbare orde en, meer in het bijzonder, met de mededingingsregels en de verkeersvrijheden, heeft deze rechter in de eerste plaats herinnerd aan zijn vaste rechtspraak dienaangaande. Uit die rechtspraak volgt ten eerste dat een arbitraal vonnis slechts als onverenigbaar met de materiële openbare orde kan worden beschouwd indien het, door het resultaat ervan en niet alleen door de motivering ervan, voorbijgaat aan de essentiële en algemeen erkende waarden die volgens de in Zwitserland heersende opvattingen de grondslag van elke rechtsorde zouden moeten vormen. Ten tweede veronderstelt een dergelijke schending dat dit vonnis dermate inbreuk maakt op fundamentele beginselen van materieel recht dat het niet meer te verenigen valt met de relevante rechtsorde en het relevante waardensysteem. Ten derde maken de mededingingsregels geen deel uit van de materiële openbare orde.

42 In de tweede plaats heeft de Tribunal fédéral hieraan in essentie toegevoegd dat het middel inzake de onverenigbaarheid van het vonnis van het CAS met de materiële openbare orde in casu hoe dan ook niet-ontvankelijk moest worden verklaard, voor zover het betrekking had op het Unierecht en de Zwitserse mededingingsregels, omdat het niet voldeed aan het motiveringsvereiste voor beroepen tegen een arbitraal vonnis.

Gerechtelijke procedure in België

43 Op 3 april 2015, dus voordat de FIFA een tuchtprocedure heeft ingeleid, hadden Doyen en de vereniging zonder winstoogmerk naar Belgisch recht RFC Sérésien, die RFC Seraing bestuurt, de FIFA, de UEFA en de KBVB gedagvaard voor de tribunal de commerce francophone de Bruxelles (Franstalige rechtbank van koophandel Brussel, België).

44 Op 8 juli 2015, dus nadat die tuchtprocedure was ingeleid maar vóór de vaststelling van de beslissing van de tuchtcommissie van de FIFA, heeft RFC Seraing vrijwillig in het geding geïntervenieerd en deze rechterlijke instantie verzocht vast te stellen dat het in de artikelen 18 bis en 18 ter RSTP neergelegde totaalverbod van „third party influence” en „third party ownership” onverenigbaar was met het Unierecht, en meer in het bijzonder met de artikelen 45, 56, 63, 101 en 102 VWEU. De club heeft bovendien verzocht om alle bepalingen die een dergelijk totaalverbod bevatten nietig te verklaren, om verschillende bevelen uit te vaardigen tegen de FIFA, de UEFA en de KBVB, en om RFC Seraing een voorlopig bedrag van 500 000 EUR toe te kennen tot vergoeding van de verschillende soorten schade die de club stelde te hebben geleden als gevolg van de toepassing van de artikelen 18 bis en 18 ter RSTP.

45 Op 17 november 2016 heeft de tribunal de commerce francophone de Bruxelles een vonnis gewezen waarin deze rechter zich met name onbevoegd heeft verklaard om kennis te nemen van de verschillende vorderingen van RFC Seraing.

46 Op 19 december 2016, dus na de vaststelling van de beslissing van de tuchtcommissie van de FIFA en de beslissing van de beroepscommissie van de FIFA, maar vóór de uitspraak van het CAS, heeft RFC Seraing tegen dit vonnis hoger beroep ingesteld bij de cour d'appel de Bruxelles (België).

47 In dit hoger beroep heeft RFC Seraing met name gesteld verschillende soorten schade te hebben geleden, veroorzaakt door een door de FIFA met medewerking van de KBVB begane fout die in essentie erin bestond dat de FIFA en de KBVB de artikelen 18 bis en 18 ter RSTP op de club hadden toegepast, door om te beginnen een tuchtprocedure in te leiden, vervolgens de club te verwijten dat er een inbreuk was begaan op de in die bepalingen vastgelegde verboden, en ten slotte de club tuchtrechtelijke sancties op te leggen. Deze tuchtprocedure, de vaststelling van een inbreuk en die tuchtrechtelijke sancties zijn namelijk gebrekkig omdat de artikelen 18 bis en 18 ter RSTP, waarop zij zijn gebaseerd, zelf in strijd zijn met het Unierecht, in het bijzonder met de artikelen 45, 56, 63, 101 en 102 VWEU.

48 Op 12 december 2019, dus na de uitspraak van het vonnis van het CAS en van het in punt 41 van het onderhavige arrest vermelde arrest van de Tribunal fédéral, heeft de cour d'appel de Bruxelles een arrest gewezen (hierna: „arrest van de cour d'appel de Bruxelles") waarin het alle vorderingen van RFC Seraing heeft afgewezen.

49 In dat arrest heeft de cour d'appel de Bruxelles met name in de eerste plaats geoordeeld dat de middelen van RFC Seraing volgens welke de artikelen 18 bis en 18 ter RSTP in strijd zijn met het Unierecht, door deze club reeds voor het CAS in het geding tussen RFC Seraing en de FIFA waren aangevoerd, en in het vonnis van het CAS waren verworpen. Gelet op de artikelen 24 en 28 alsmede artikel 1713, lid 9, van het Gerechtelijk Wetboek, moet volgens de cour d'appel de Bruxelles het vonnis van het CAS worden geacht in de relaties tussen de partijen dezelfde uitwerking te hebben als een rechterlijke beslissing, zodat het vonnis moet worden geacht vanaf de uitspraak ervan gezag van gewijsde te hebben en in kracht van gewijsde te zijn gegaan vanaf de datum waarop de Tribunal fédéral het daartegen ingestelde beroep heeft verworpen. De cour d'appel de Bruxelles heeft derhalve geoordeeld dat de betrokken middelen niet-ontvankelijk waren voor zover deze middelen waren gericht tegen de FIFA.

50 In de tweede plaats heeft de cour d'appel de Bruxelles er in essentie op gewezen dat zodra een rechterlijke beslissing of arbitraal vonnis in de relaties tussen de partijen bij het geding gezag van gewijsde verkrijgt, deze beslissingen of vonnissen bijgevolg tegenover derden aan wie zij kunnen worden tegengeworpen, de bewijskracht moeten verkrijgen die met het gezag van gewijsde verbonden is. In casu heeft het vonnis van het CAS volgens deze rechter dus bewijskracht ten aanzien van de KBVB, die geen partij was in het geding tussen RFC Seraing en de FIFA voor het CAS. Gelet op deze bewijskracht was het aan RFC Seraing, aangezien deze club eveneens een fout ten laste legt van de KBVB, om het op het vonnis van het CAS gebaseerde vermoeden te weerleggen dat de artikelen 18 bis en 18 ter RSTP in overeenstemming zijn met het Unierecht. Die club heeft echter niet aan deze verplichting voldaan. De cour d'appel de Bruxelles heeft de in het vorige punt genoemde middelen dan ook ongegrond verklaard voor zover die middelen waren gericht tegen de KBVB.

Hoofdgeding en prejudiciële vragen

51 RFC Seraing heeft bij het Hof van Cassatie (België), de verwijzende rechter, cassatieberoep ingesteld tegen het arrest van de cour d'appel de Bruxelles.

52 In de verwijzingsbeslissing geeft het Hof van Cassatie aan dat de door RFC Seraing voorgelegde cassatiemiddelen twee vragen doen rijzen over de uitlegging van het Unierecht waarvoor deze rechter het noodzakelijk acht zich tot het Hof te wenden.

53 In de eerste plaats voert RFC Seraing met zijn eerste middel in hogere voorziening aan dat de cour d'appel de Bruxelles met name artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, artikel 267 VWEU en artikel 47 van het Handvest heeft geschonden door haar middelen in hoger beroep niet-ontvankelijk te verklaren voor zover die middelen waren gericht tegen de FIFA. Deze rechterlijke instantie heeft immers ten onrechte geoordeeld dat het vonnis van het CAS gezag van gewijsde had ten aanzien van de FIFA, voor zover in dat vonnis is geoordeeld dat de artikelen 18 bis en 18 ter RSTP in overeenstemming zijn met het Unierecht.

54 In dit verband is het zo dat uit de rechtspraak die voortvloeit uit de arresten van 23 maart 1982, Nordsee (102/81, EU:C:1982:107), en 6 maart 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158), volgt dat particulieren weliswaar kunnen overeenkomen om de geschillen die tussen hen kunnen ontstaan voor te leggen aan een arbitrage-instantie, maar dat dit geen afbreuk mag doen aan de volledige eerbiediging, de coherente uitlegging en de doeltreffende toepassing van het Unierecht op het grondgebied van de Unie. Bovendien volgt daaruit dat een dergelijk vereiste zelf inhoudt dat de bevoegde nationale rechterlijke instanties zich over de Unierechtelijke vragen in het geding kunnen uitspreken door zo nodig een verzoek om een prejudiciële beslissing aan het Hof voor te leggen, teneinde daadwerkelijke rechtsbescherming voor particulieren te verzekeren.

55 Voorts komt uit het arrest van 7 april 2022, Avio Lucos (C-116/20, EU:C:2022:273), in essentie naar voren dat het Unierecht weliswaar niet in alle omstandigheden de bevoegde nationale rechter gebiedt om nationale regels die aan een beslissing gezag van gewijsde verlenen buiten toepassing te laten wanneer daardoor een situatie die onverenigbaar is met het Unierecht kan worden hersteld, maar dat dergelijke regels hoe dan ook moeten voldoen aan de vereisten van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid.

56 Aan de hand van deze rechtspraak kan echter niet worden geantwoord op de in casu gestelde vraag of het verenigbaar is met artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU om ten aanzien van de partijen in een bij een rechterlijke instantie van een lidstaat aanhangig geding gezag van gewijsde te verlenen aan een arbitraal vonnis wanneer dat vonnis voorafgaand aan die verlening niet op zijn verenigbaarheid met het Unierecht kon worden getoetst door een rechterlijke instantie die krachtens artikel 267 VWEU bevoegd is om zich tot het Hof te wenden, ook al wordt in dat arbitraal vonnis uitspraak gedaan over vragen die het Unierecht betreffen.

57 In de tweede plaats voert RFC Seraing met zijn derde middel in hogere voorziening aan dat de cour d'appel de Bruxelles met name artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, artikel 267 VWEU en artikel 47 van het Handvest heeft geschonden door haar middelen in hoger beroep ongegrond te verklaren voor zover die middelen waren gericht tegen de KBVB. Deze rechterlijke instantie heeft namelijk ten onrechte geoordeeld dat het vonnis van het CAS ten aanzien van de KBVB de bewijskracht moet krijgen die met het gezag van gewijsde verbonden is, voor zover in dat vonnis is geoordeeld dat de artikelen 18 bis en 18 ter RSTP verenigbaar zijn met het Unierecht.

58 Na te hebben opgemerkt dat schending van artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU een middel van openbare orde vormt dat op zich tot vernietiging van het arrest van de cour d'appel de Bruxelles kan leiden, wijst het Hof van Cassatie erop dat bij het onderzoek van dat middel moet worden nagegaan of het met deze bepaling verenigbaar is om ten aanzien van derden in een bij een rechterlijke instantie van een lidstaat aanhangig geding bewijskracht te verlenen aan een arbitraal

vonnis wanneer dat vonnis voorafgaand aan die verlening niet op zijn verenigbaarheid met het Unierecht kon worden getoetst door een rechterlijke instantie die krachtens artikel 267 VWEU bevoegd is om zich tot het Hof te wenden, ook al wordt in dat arbitraal vonnis uitspraak gedaan over vragen die het Unierecht betreffen.

59 In deze omstandigheden heeft het Hof van Cassatie de behandeling van de zaak geschorst en het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

„1) Staat artikel 19, lid 1, [VEU], gelezen in samenhang met artikel 267 [VWEU] en artikel 47 van het [Handvest], eraan in de weg dat bepalingen van nationaal recht zoals artikel 24 en artikel 1713, § 9, van het [Gerechtelijk Wetboek], die het beginsel van het gezag van gewijsde beogen te bekrachtigen, worden toegepast op een arbitraal vonnis waarvan de overeenstemming met het Unierecht is getoetst door een rechterlijke instantie van een staat die geen lidstaat van de Unie is en het Hof van Justitie van de Europese Unie niet om een prejudiciële beslissing kan verzoeken?

2) . Staat artikel 19, lid 1, [VEU], gelezen in samenhang met artikel 267 [VWEU] en artikel 47 van het [Handvest], in de weg aan de toepassing van een regel van nationaal recht die, behoudens te leveren tegenbewijs, bewijskracht jegens derden toekent aan een arbitraal vonnis waarvan de overeenstemming met het Unierecht is getoetst door een rechterlijke instantie van een staat die geen lidstaat van de Unie is en het Hof van Justitie van de Europese Unie niet om een prejudiciële beslissing kan verzoeken?”

Beantwoording van de prejudiciële vragen

Voorafgaande overwegingen

60 Zoals blijkt uit de bewoordingen en de motivering van de prejudiciële vragen, verzoekt de verwijzende rechter het Hof om uitlegging van artikel 19 VEU, gelezen in samenhang met artikel 267 VWEU en artikel 47 van het Handvest, teneinde te kunnen vaststellen of deze bepalingen zich ertegen verzetten dat, ten eerste, nationale bepalingen die aan definitieve arbitrale vonnissen gezag van gewijsde verlenen in de relaties tussen de partijen bij het geding en, ten tweede, een nationale regel die aan deze vonnissen op grond van dat gezag van gewijsde bewijskracht jegens derden toekent, worden toegepast op een door het CAS gewezen en door de Tribunal fédéral bevestigd arbitraal vonnis.

61 Sommige deelnemers aan de procedure verzoeken het Hof echter in essentie om bij zijn onderzoek tevens rekening te houden met andere bepalingen of regels van nationaal recht dan de bepalingen of regels waar de verwijzende rechter in zijn vragen specifiek naar verwijst.

62 Met name heeft de Belgische regering in haar schriftelijke opmerkingen verklaard dat artikel 1713, lid 9, van het Gerechtelijk Wetboek weliswaar bepaalt dat een arbitraal vonnis tussen partijen dezelfde uitwerking heeft als een rechterlijke beslissing, met inbegrip van het gezag van gewijsde als bedoeld in artikel 24 van dit Wetboek, maar dat het arbitraal vonnis alsnog in de Belgische rechtsorde moet worden opgenomen overeenkomstig de artikelen 1720 en 1721 van het Gerechtelijk Wetboek, die voorzien in de procedure voor de erkenning en de tenuitvoerlegging van arbitrale vonnissen in België.

63 Ter terechtzitting heeft deze regering verduidelijkt dat er in deze context drie manieren zijn om een arbitraal vonnis voor de Belgische rechter te betwisten. Om te beginnen kan, wanneer een partij bij de bevoegde rechtbank van eerste aanleg op grond van de artikelen 1720 en 1721 van het Gerechtelijk Wetboek een verzoek om erkenning van een arbitraal vonnis in België indient, die rechtbank op verzoek van de andere partij of ambtshalve dat verzoek afwijzen indien dit vonnis in strijd is met de openbare orde. Vervolgens kan een partij die wil vermijden dat een arbitraal vonnis wordt erkend, krachtens dezelfde bepalingen bij die rechtbank een verzoek om niet-erkenning van dat arbitraal vonnis indienen. Hoewel dit niet uitdrukkelijk is bepaald in artikel 1721 van het Gerechtelijk Wetboek, kan ten slotte de niet-erkenning van een arbitraal vonnis en incidenteel worden gevorderd of zelfs ambtshalve worden uitgesproken, telkens wanneer een arbitraal vonnis wordt ingeroepen in een procedure voor een nationale rechterlijke instantie, zoals is bepaald in artikel 22 van de wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht voor buitenlandse rechterlijke beslissingen.

64 Net als de Belgische regering verzoeken de FIFA en in wezen de UEFA het Hof rekening te houden met de nationale bepalingen inzake de procedure voor de erkenning en de tenuitvoerlegging van buitenlandse arbitrale vonnissen in België.

65 De Europese Commissie en de Duitse regering vragen zich in essentie af of de in de verwijzingsbeslissing opgenomen beschrijving van de nationale bepalingen die in casu van toepassing kunnen zijn volledig is, maar wijzen erop dat het Hof in beginsel gebonden is aan de uitlegging van het nationale recht die de verwijzende rechter in zijn verzoek om een prejudiciële beslissing heeft gegeven.

66 In dit verband is het vaste rechtspraak dat de nationale rechter in het kader van de procedure van artikel 267 VWEU – die berust op een duidelijke scheiding van de taken van de nationale rechterlijke instanties en het Hof – bij uitsluiting bevoegd is om met name het nationale recht uit te leggen en toe te passen (arresten van 4 juni 2013, ZZ, C-300/11, EU:C:2013:363, punt 36, en 24 juli 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, punt 76). Het Hof dient zich uit te spreken over de uitlegging of de rechtsgeldigheid van de bepalingen van het Unierecht waarover het vragen krijgt, rekening houdend met de feitelijke en juridische context waarin de gestelde vragen moeten worden geplaatst, zoals omschreven door de verwijzende rechter (zie in die zin arresten van 18 december 2007, Laval un Partneri, C-341/05, EU:C:2007:809, punt 47, en 24 februari 2022, Namur-Est Environnement, C-463/20, EU:C:2022:121, punt 40).

67 Bijgevolg is het uitsluitend aan de verwijzende rechter om vast te stellen welke nationale bepalingen op het hoofdgeding van toepassing zijn en daarmee rekening te houden voor zover hij dat passend acht.

68 Met zijn vragen, die samen moeten worden onderzocht, wenst de verwijzende rechter in essentie te vernemen of artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in samenhang met artikel 267 VWEU en artikel 47 van het Handvest, aldus moet worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet, ten eerste, dat aan een vonnis van het CAS in de relaties tussen de partijen bij het geding in het kader waarvan dat vonnis is gewezen gezag van gewijsde wordt verleend op het grondgebied van een lidstaat wanneer de verenigbaarheid van dat vonnis met het Unierecht niet voorafgaand is getoetst door een nationale rechterlijke instantie die bevoegd is om een prejudiciële vraag voor te leggen aan het Hof, en, ten tweede, dat een dergelijk vonnis als gevolg van dit gezag van gewijsde in de relaties tussen de partijen bij dat geding en derden bewijskracht verkrijgt op het grondgebied van die lidstaat.

Daadwerkelijke rechtsbescherming van particulieren in de Unie, ook bij arbitrage

69 De Unie is een rechtsunie, waarin het recht op daadwerkelijke rechtsbescherming van het grootste belang is als waarborg voor de bescherming van alle door de justitiabelen aan het Unierecht ontleende rechten [zie in die zin arresten van 24 juni 2019, Commissie/Polen (Onafhankelijkheid van de Sąd Najwyższy), C-619/18, EU:C:2019:531, punt 58, en 20 april 2021, Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, punt 51].

70 Derhalve wordt dit recht, dat uit de gemeenschappelijke constitutionele tradities van de lidstaten voortvloeit, ook aan de justitiabelen gewaarborgd op het niveau van de Unie, onder de voorwaarden van artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU en artikel 47 van het Handvest, waarbij laatstgenoemd artikel naar behoren in aanmerking dient te worden genomen voor de uitlegging van eerstgenoemd artikel [zie in die zin arresten van 18 juli 2013, Commissie e.a./Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P en C-595/10 P, EU:C:2013:518, punt 66; 27 februari 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punt 35, en 2 maart 2021, A.B. e.a. (Benoeming van de rechters bij de Sąd Najwyższy – Beroep), C-824/18, EU:C:2021:153, punt 143].

71 De erkenning van het in artikel 47 van het Handvest verankerde recht op een doeltreffende voorziening in rechte in een bepaald geval veronderstelt met name dat de persoon die dit recht inroept, zich beroept op door het Unierecht gewaarborgde rechten of vrijheden [arrest van 22 februari 2022, RS (Gevolgen van de uitspraken van een grondwettelijk hof), C-430/21, EU:C:2022:99, punt 34, en 29 juli 2024, protectus, C-185/23, EU:C:2024:657, punt 71]. Dit is het geval in het hoofdgeding, aangezien RFC Seraing – zoals de verwijzende rechter benadrukt – zich beroept op de rechten en vrijheden van de artikelen 45, 56, 63, 101 en 102 VWEU.

72 Dit in artikel 47 van het Handvest gewaarborgde recht op een doeltreffende voorziening in rechte gaat gepaard met de in artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU vervatte verplichting voor de lidstaten om in de nodige rechtsmiddelen te voorzien om daadwerkelijke rechtsbescherming op de onder het Unierecht vallende gebieden te verzekeren [arrest van 6 oktober 2020, État luxembourgeois (Rechtsbescherming tegen een verzoek om inlichtingen in belastingzaken), C-245/19 en C-246/19, EU:C:2020:795, punt 47, en 1 augustus 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Afwijzing van het verzoek tot overname van een niet-begeleide Egyptische minderjarige), C-19/21, EU:C:2022:605, punt 36].

73 Terwijl artikel 47 van het Handvest bijdraagt tot de eerbiediging van het recht op daadwerkelijke rechtsbescherming van iedere justitiabele die zich in een bepaald geval beroept op rechten of vrijheden die hij aan het Unierecht ontleent, beoogt artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU te verzekeren dat het door elke lidstaat ingestelde stelsel van rechtsmiddelen de daadwerkelijke rechtsbescherming garandeert op de onder het Unierecht vallende gebieden (arrest van 20 april 2021, Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, punt 52).

74 Ten eerste houdt de in artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU neergelegde verplichting in dat alle instanties die deel uitmaken van het rechterlijke systeem van de lidstaten en die als „rechterlijke instantie” in de zin van het Unierecht geroepen kunnen zijn om dit recht uit te leggen of toe te passen, voldoen aan de vereisten die inherent zijn aan een daadwerkelijke rechtsbescherming [zie in die zin arresten van 27 februari 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punt 40, en 22 februari 2022, RS (Gevolgen van de uitspraken van een grondwettelijk hof), C-430/21, EU:C:2022:99, punt 40].

75 Ten tweede vereist het door artikel 47 van het Handvest gewaarborgde recht op een doeltreffende voorziening in rechte met name dat deze rechterlijke instanties een doeltreffende rechterlijke toetsing kunnen verrichten van de handelingen, maatregelen of gedragingen waarvan in het kader van een bepaald geding wordt gesteld dat zij inbreuk hebben gemaakt op de door het Unierecht aan een justitiabele toegekende rechten of vrijheden. Dit vereiste betekent in beginsel dat die rechterlijke instanties bevoegd zijn om alle juridische en feitelijke kwesties te onderzoeken die relevant zijn voor de beslechting van dat geding [arrest van 6 oktober 2020, État luxembourgeois (Rechtsbescherming tegen een verzoek om inlichtingen in belastingzaken), C-245/19 en C-246/19, EU:C:2020:795, punt 66 en aldaar aangehaalde rechtspraak].

76 Geen van deze twee bepalingen brengt evenwel mee dat de justitiabelen beschikken over een rechtstreeks rechtsmiddel dat er primair toe strekt een bepaalde maatregel aan te vechten, voor zover er in het betrokken nationale rechtsstelsel voorts een of meer rechtsmiddelen voorhanden zijn waarmee hij incidenteel een doeltreffende rechterlijke toetsing van die maatregel kan verkrijgen waardoor de eerbiediging van de hem door het Unierecht verleende rechten en vrijheden wordt gewaarborgd [zie in die zin arresten van 13 maart 2007, Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, punten 47 en 49; 6 oktober 2020, État luxembourgeois (Rechtsbescherming tegen een verzoek om inlichtingen in belastingzaken), C-245/19 en C-246/19, EU:C:2020:795, punt 79, en 8 april 2025, Europees Openbaar Ministerie (Rechterlijke toetsing van procedurele handelingen), C-292/23, EU:C:2025:255, punt 79].

77 Daarnaast moeten de rechtsmiddelen die in het betrokken nationale rechtsstelsel voorhanden zijn de bevoegde nationale rechter in staat stellen om onder de voorwaarden van artikel 267 VWEU het Hof om een prejudiciële beslissing te verzoeken over alle vragen die betrekking hebben op de uitlegging van het Unierecht of op de geldigheid van een Unierechtelijke handeling. In dit verband moet worden benadrukt dat de prejudiciële procedure van artikel 267 VWEU, die de hoeksteen vormt van het door de Verdragen ingestelde gerechtelijke systeem, tot doel heeft de eenvormige uitlegging van het Unierecht te waarborgen door tussen het Hof en de rechterlijke instanties van de lidstaten een dialoog van rechter tot rechter tot stand te brengen, en aldus de mogelijkheid biedt de coherentie, de volle werking en de autonomie van het Unierecht te verzekeren en, in laatste instantie, de eigenheid van het door de Verdragen geschapen recht in acht te nemen [advies 2/13 (Toetreding van de Unie tot het EVRM) van 18 december 2014, EU:C:2014:2454, punt 176, en arresten van 6 maart 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punt 37, en 22 februari 2022, RS (Gevolgen van de uitspraken van een grondwettelijk hof), C-430/21, EU:C:2022:99, punt 73]. Deze prejudiciële procedure vormt aldus een wezenlijk bestanddeel van het door de Verdragen ingestelde systeem om de nationale rechterlijke instanties in staat te stellen de daadwerkelijke rechtsbescherming van de door particulieren aan het Unierecht ontleende rechten te verzekeren [zie in die zin arrest van 23 november 2021, IS (Onwettigheid van de verwijzingsbeslissing), C-564/19, EU:C:2021:949, punt 76].

78 De door de Verdragen ingestelde rechtsorde belet evenwel in beginsel niet dat particulieren die onder die rechtsorde vallen omdat zij op het grondgebied van de Unie een economische activiteit uitoefenen, geschillen die in het kader van die activiteit tussen hen kunnen ontstaan aan arbitrage onderwerpen.

79 Anders dan de – strikt verboden – sluiting van overeenkomsten tussen lidstaten waarbij een verplichte arbitrage wordt ingesteld die geschillen die betrekking kunnen hebben op de uitlegging of de toepassing van het Unierecht aan de bevoegdheid van hun rechterlijke instanties onttrekt, en van ad-hoc-arbitrageovereenkomsten waardoor arbitrages die op grond van dergelijke overeenkomsten zijn ingeleid kunnen worden voortgezet (zie in die zin arresten van

6 maart 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punten 54 en 55; 2 september 2021, Republiek Moldavië, C-741/19, EU:C:2021:655, punt 59, en 26 oktober 2021, PL Holdings, C-109/20, EU:C:2021:875, punten 44 en 45), is arbitrage voor particulieren in beginsel mogelijk.

80 Zoals blijkt uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) over artikel 6, lid 1, van het op 4 november 1950 te Rome ondertekende Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM), in het licht waarvan artikel 47 van het Handvest moet worden uitgelegd (arrest van 19 december 2019, Deutsche Umwelthilfe, C-752/18, EU:C:2019:1114, punt 37), moet in dit verband een onderscheid worden gemaakt tussen gedwongen en vrijwillige arbitrage. Wat vrijwillige arbitrage betreft, heeft het EHRM geoordeeld dat het de partijen bij een overeenkomst vrijstaat om vrijwillig afstand te doen van bepaalde door het EVRM gewaarborgde rechten, waaronder het recht om bepaalde geschillen die uit de uitvoering van die overeenkomst kunnen voortvloeien aan de nationale rechterlijke instanties voor te leggen, mits die afstand vrij, rechtmatig en ondubbelzinnig is (EHRM, 2 oktober 2018, Mutu en Pechstein tegen Zwitserland, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, § 96).

81 Ook het Hof heeft vastgesteld dat particulieren een overeenkomst kunnen sluiten waarin in duidelijke en nauwkeurige bewoordingen wordt bepaald dat alle of sommige daarop betrekking hebbende geschillen worden voorgelegd aan een arbitrage-instantie, en niet aan de rechter die bij gebreke van een dergelijke overeenkomst volgens de toepasselijke nationaalrechtelijke regels bevoegd zou zijn geweest (zie in die zin arrest van 21 december 2023, International Skating Union/Commissie, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punt 193).

82 Zodra evenwel de bij een dergelijke overeenkomst ingestelde of aangewezen arbitrageregeling op het gehele grondgebied van de Unie of op een deel ervan moet worden toegepast in het kader van geschillen betreffende de uitoefening van een economische activiteit op dat grondgebied, moet deze regeling zodanig worden opgezet en toegepast dat zij verenigbaar is met de beginselen waarop de gerechtelijke structuur van de Unie is gebaseerd en daadwerkelijk de openbare orde van de Unie eerbiedigt (zie in die zin arrest van 21 december 2023, International Skating Union/Commissie, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punten 188 en 189).

83 Daartoe moet worden onderstreept dat, ongeacht de regels die van toepassing kunnen zijn op de in het kader van een dergelijke arbitrageregeling bevoegde arbitrage-instantie, de vonnissen van die instantie vatbaar moeten zijn voor een rechterlijke toetsing die de daadwerkelijke rechtsbescherming kan waarborgen waarop de betrokken particulieren krachtens artikel 47 van het Handvest recht hebben en die de lidstaten krachtens artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU op de onder het Unierecht vallende gebieden moeten verzekeren.

84 Dit vereiste betekent niet dat er in de Unie noodzakelijkerwijs een of meer rechterlijke instanties moeten zijn die bevoegd zijn om alle juridische en feitelijke kwesties te onderzoeken die relevant zijn voor de beslechting van de geschillen in het kader waarvan die uitspraken zijn gewezen, zoals volgens de in punt 75 van het onderhavige arrest aangehaalde rechtspraak het geval moet zijn wanneer er geen beroep wordt gedaan op arbitrage. Gezien de mogelijkheid voor particulieren om onder de in punt 82 van het onderhavige arrest genoemde voorwaarden een beroep te doen op arbitrage en gezien de vereisten voor de doeltreffendheid van de arbitrageprocedure, kan de rechterlijke toetsing van die vonnissen immers op geldige wijze worden beperkt (zie in die zin arresten van 1 juni 1999, Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, punt 35; 26 oktober 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, punt 34, en 21 december 2023, International Skating Union/Commissie, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punt 193).

85 De particulieren op wie arbitrale vonnissen betrekking hebben moeten evenwel hoe dan ook de mogelijkheid behouden om te verkrijgen dat een rechterlijke instantie die voldoet aan alle vereisten van artikel 267 VWEU, toetst of dergelijke vonnissen verenigbaar zijn met de beginselen en bepalingen die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie en die relevant zijn in het kader van het betrokken geding (zie in die zin arresten van 1 juni 1999, Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, punt 37, en 21 december 2023, International Skating Union/Commissie, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punt 193).

86 Om doeltreffend te zijn moet die toetsing kunnen waarborgen dat die beginselen en bepalingen worden nageleefd, wat betekent dat die toetsing betrekking moet hebben op de uitlegging van die beginselen en bepalingen, op de rechtsgevolgen die in een bepaald geval aan de toepassing van de beginselen en bepalingen moeten worden verbonden en eventueel op de juridische kwalificatie van de door de arbitrage-instantie vastgestelde en beoordeelde feiten in het licht van die beginselen en bepalingen.

87 Het kan namelijk niet worden aanvaard dat particulieren zich door arbitrage kunnen onttrekken aan de beginselen en bepalingen van primair of afgeleid Unierecht die van wezenlijk belang zijn voor de door de Verdragen ingestelde rechtsorde of die van fundamenteel belang zijn voor de vervulling van de taken van de Unie (zie in die zin arresten van 1 juni 1999, Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, punt 36, en 26 oktober 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, punt 37). Veeleer moeten deze beginselen en bepalingen, die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie, door particulieren in acht worden genomen voor zover aan de respectieve toepassingsvoorwaarden ervan in een bepaald geval is voldaan. In dit verband vormt de eerbiediging van de openbare orde van de Unie een essentiële aanvulling op het gestructureerde netwerk van beginselen, regels en onderling samenhangende juridische betrekkingen tussen de Unie en haar lidstaten en tussen de lidstaten onderling (zie in dit laatste verband arrest van 6 maart 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punt 33 en aldaar aangehaalde rechtspraak)

88 Zoals volgt uit de rechtspraak van het Hof, omvatten de beginselen en bepalingen die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie met name de artikelen 101 en 102 VWEU, die rechtstreekse werking hebben en die voor de justitiabelen rechten in het leven roepen die door de nationale rechter moeten worden gehandhaafd (zie in die zin arresten van 1 juni 1999, Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, punten 36-39, en 21 december 2023, International Skating Union/Commissie, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punten 192 en 193).

89 Ook het vrije verkeer van werknemers, het vrij verrichten van diensten en het vrije kapitaalverkeer zoals gewaarborgd in respectievelijk de artikelen 45, 56 en 63 VWEU maken deel uit van de openbare orde van de Unie. Ook deze drie bepalingen, die als enige in het hoofdgeding aan de orde zijn, hebben rechtstreekse werking (zie met betrekking tot artikel 45 VWEU arrest van 21 december 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punt 136 en aldaar aangehaalde rechtspraak, en met betrekking tot artikel 63 VWEU arrest van 10 maart 2022, Grossmania, C-177/20, EU:C:2022:175, punt 44 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Zij maken deel uit van de fundamenten van de interne markt, die een ruimte zonder binnengrenzen omvat in de zin van artikel 26 VWEU.

Rechterlijke toetsing van de door het CAS gewezen vonnissen in geschillen in verband met sport die als economische activiteit wordt beoefend op het grondgebied van de Unie

90 Zoals blijkt uit de rechtspraak van het Hof, hebben de arbitrageregelingen waaraan internationale sportbonden zoals de FIFA de beslechting van geschillen voorleggen die kunnen ontstaan tussen deze bonden of de nationale verenigingen die er lid van zijn en particulieren die onder hun respectieve bevoegdheid vallen – ongeacht of het gaat om ondernemingen dan wel om sporters – een aantal specifieke kenmerken op grond van de statuten en voorrechten van deze sportbonden.

91 Om die reden heeft het Hof opgemerkt dat wanneer deze geschillen verband houden met sport die als economische activiteit wordt beoefend op het grondgebied van de Unie, de mogelijkheid voor de betrokken particulieren om een doeltreffende rechterlijke toetsing te verkrijgen waar het gaat om de vraag of de in die geschillen gewezen vonnissen verenigbaar zijn met de beginselen en bepalingen die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie, van bijzonder belang is (zie in die zin arrest van 21 december 2023, International Skating Union/Commissie, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punten 193 en 195).

92 Gelet op de statuten en voorrechten van sportbonden zoals de FIFA, moet er immers van worden uitgegaan dat deze bonden dergelijke arbitrageregelingen eenzijdig aan die particulieren hebben opgelegd (zie in die zin arrest van 21 december 2023, International Skating Union/Commissie, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punten 193, 195 en 225; EHRM, 2 oktober 2018, Mutu en Pechstein tegen Zwitserland, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, §§ 109-115). Ook al kan voor de toepassing van een dergelijke regeling op een particulier formeel vereist zijn dat er een overeenkomst met die particulier wordt gesloten, de omstandigheid dat die overeenkomst wordt gesloten en daarin een arbitragebeding wordt opgenomen, is in feite vooraf voorgeschreven door een regeling die door de betrokken vereniging is vastgesteld en die geldt voor haar leden, voor de personen die bij die leden zijn aangesloten, of zelfs voor andere categorieën van personen.

93 Die dwingende aard van dergelijke arbitrageregelingen is nauw verbonden met de omstandigheid dat deze regelingen toepassing vinden op gedingen tussen, enerzijds, een sportbond met bijzonder uitgebreide regelgevende, controle- en sanctiebevoegdheden sui generis en, anderzijds, een algemene en onbepaalde groep van rechtspersonen of natuurlijke personen die aan de uitoefening van deze bevoegdheden zijn onderworpen in het kader van hun beroepsactiviteit, zoals de advocaat-generaal in essentie heeft opgemerkt in de punten 74 en 75 van haar conclusie.

94 Het is juist dat deze verplichte arbitrage, gelet op de juridische autonomie van de internationale sportbonden en op hun verantwoordelijkheden (zie in dat verband arrest van 21 december 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punten 75 en 142 en aldaar aangehaalde rechtspraak), in beginsel gerechtvaardigd kan zijn doordat er legitieme doelstellingen worden nagestreefd, zoals de doelstelling om een uniforme behandeling te waarborgen van geschillen die verband houden met de onder hun bevoegdheid vallende sport of om een coherente uitlegging en toepassing van de op die sport toepasselijke regels mogelijk te maken.

95 Het Hof heeft er echter herhaaldelijk op gewezen dat deze juridische autonomie niet kan rechtvaardigen dat de uitoefening van de bevoegdheden van dergelijke bonden ertoe leidt dat de mogelijkheid voor particulieren om zich te beroepen op de rechten en de vrijheden die het Unierecht hun verleent en die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie, wordt beperkt (zie in die zin arresten van 21 december 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punt 75, en 21 december 2023, International Skating Union/Commissie,

C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punt 196 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Dit vereiste houdt in dat de eerbiediging van deze rechten en vrijheden op doeltreffende wijze door de rechter kan worden getoetst, a fortiori wanneer aan de betrokken particulieren arbitrage wordt opgelegd (zie naar analogie arresten van 1 juni 1999, Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, punten 36-39, en 21 december 2023, International Skating Union/Commissie, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punten 192 en 193).

96 In casu is het vonnis van het CAS gebaseerd op een arbitrageregeling die moet worden geacht in de praktijk eenzijdig aan de betrokken particulieren te zijn opgelegd, zoals blijkt uit de aanwijzingen die de verwijzende rechter heeft verstrekt en uit het dossier waarover het Hof beschikt.

97 Overeenkomstig punt 47, lid 3, en punt 50, lid 1, van de FIFA-statuten moeten beroepen tegen een beslissing van de beroepscommissie van de FIFA en, meer in het algemeen, tegen een beslissing in laatste aanleg die is genomen door de FIFA en haar instanties immers worden ingesteld bij het CAS. Volgens punt 50, lid 4, van deze statuten heeft dit beroep geen opschortende werking, ook al kan het CAS daar dergelijke werking aan verlenen. Vervolgens zijn de nationale voetbalbonden die lid zijn van de FIFA krachtens de punten 11, 14 en 15 alsmede punt 51 van deze statuten niet alleen verplicht om de bevoegdheid en de beslissingen van het CAS te erkennen, maar ook om hun eigen leden of aangeslotenen, zoals competities, clubs en spelers, ertoe te brengen om afhankelijk van het geval deze bevoegdheid en die beslissingen te erkennen, dan wel de bevoegdheid en de beslissingen van op nationaal niveau ingestelde arbitrage-instanties te erkennen. Ten slotte zijn volgens punt 51 van deze statuten beroepen en verzoeken om voorlopige maatregelen bij gewone rechterlijke instanties verboden, tenzij het FIFA-reglement daarin uitdrukkelijk voorziet. Onder dit voorbehoud is de respectieve bevoegdheid van het CAS en van de op nationaal niveau ingestelde arbitrage-instanties dus niet alleen algemeen en bindend, maar ook exclusief voorbehouden aan de in deze bepalingen bedoelde categorieën van personen.

98 Derhalve moet worden verduidelijkt aan welke vereisten de rechterlijke toetsing van krachtens een dergelijke regeling gewezen vonnissen moet voldoen om de bevoegde nationale rechterlijke instanties in staat te stellen aan particulieren de daadwerkelijke rechtsbescherming te waarborgen waarop zij krachtens artikel 47 van het Handvest recht hebben en die de lidstaten krachtens artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU op de onder het Unierecht vallende gebieden moeten verzekeren.

99 In de eerste plaats impliceert artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU – zoals in punt 76 van het onderhavige arrest is opgemerkt – niet noodzakelijkerwijs dat er op het grondgebied van de Unie een rechtstreeks rechtsmiddel voorhanden moet zijn dat de betrokken particulieren in staat stelt om dergelijke vonnissen aan te vechten, zoals een beroep tot nietigverklaring, verzet of hoger beroep, en om zodoende van de bevoegde rechterlijke instantie een doeltreffende rechterlijke toetsing van die vonnissen te verkrijgen. De betrokken sportbond kan echter een arbitrageregeling instellen die, gelet op de vestigingsplaats van die bond, binnen de Unie voorwerp kan zijn van een dergelijk rechtstreeks rechtsmiddel.

100 Zoals in punt 76 van het onderhavige arrest in herinnering is gebracht, moet er daarentegen in alle gevallen waarin een vonnis is gewezen in een geschil dat verband houdt met sport die als economische activiteit wordt beoefend op het grondgebied van de Unie en waarin er geen rechtstreeks rechtsmiddel tegen dat vonnis voorhanden is bij een rechterlijke instantie van een lidstaat, voor de betrokken particulieren een mogelijkheid bestaan om incidenteel, op hun verzoek of ambtshalve, van elke rechterlijke instantie van een lidstaat die op enigerlei wijze

kennis kan nemen van een dergelijk arbitraal vonnis, een doeltreffende rechterlijke toetsing te verkrijgen met betrekking tot de vraag of dat vonnis verenigbaar is met de beginselen en bepalingen die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie, zoals blijkt uit de punten 85 en 95 van het onderhavige arrest. Indien een dergelijke incidentele toetsing ontbreekt of indien deze – gelet op de in de punten 92 en 93 van dit arrest genoemde aspecten – niet doeltreffend is, bestaat er geen rechtsmiddel waarmee de daadwerkelijke rechtsbescherming van de betrokken particulieren kan worden gewaarborgd, zodat de betrokken lidstaat verplicht is een dergelijk rechtsmiddel in te stellen.

101 In de tweede plaats moeten de rechterlijke instanties van de lidstaten die die toetsing dienen te verrichten, wanneer een dergelijk arbitraal vonnis – zoals in casu – een uitlegging of toepassing bevat van de beginselen of bepalingen die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie en die aan particulieren rechten of vrijheden toekennen, een toetsing kunnen uitvoeren van de uitlegging die aan die beginselen of bepalingen is gegeven, van de rechtsgevolgen die aan die uitlegging zijn verbonden waar het gaat om de toepassing van die beginselen of bepalingen op het concrete geval, en van de juridische kwalificatie die in het licht van die uitlegging is gegeven aan de door de arbitrage-instantie vastgestelde en beoordeelde feiten, zoals volgt uit de punten 86 en 95 van het onderhavige arrest.

102 In de derde plaats kunnen deze rechterlijke instanties zich er niet toe beperken in voorkomend geval vast te stellen dat een dergelijk vonnis geheel of gedeeltelijk onverenigbaar is met beginselen of bepalingen die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie.

103 Veeleer moeten die rechterlijke instanties in het kader van hun respectieve bevoegdheden en overeenkomstig de toepasselijke nationale bepalingen aan de vaststelling van een dergelijke onverenigbaarheid ook alle nodige rechtsgevolgen kunnen verbinden. Zo niet, dan zou de rechterlijke toetsing namelijk niet doeltreffend zijn doordat deze onverenigbaarheid zou kunnen blijven voortbestaan.

104 Met name moeten de betrokken particulieren, wanneer er sprake is van schending van de mededingingsregels, die rechterlijke instanties niet alleen kunnen verzoeken om die schending vast te stellen en vergoeding te gelasten van de schade die zij daardoor hebben geleden, maar ook om een eind te maken aan de gedragingen die tot die schending hebben geleid (zie in die zin arrest van 21 december 2023, International Skating Union/Commissie, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punten 200 en 201). Hetzelfde geldt voor de verkeersvrijheden, aangezien sportbonden deze vrijheden moeten eerbiedigen wanneer zij regels uitvaardigen of toepassen die een directe uitwerking hebben op die vrijheden (zie in die zin arrest van 21 december 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punten 85 en 86 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

105 In de vierde en laatste plaats volgt uit vaste rechtspraak van het Hof dat nationale rechterlijke instanties die kennisnemen van een door het Unierecht beheerst geschil, over de bevoegdheid moeten beschikken om voorlopige maatregelen te gelasten die de volle werking van de te wijzen beslissing ten gronde kunnen verzekeren, ook wanneer deze rechterlijke instantie het Hof om een prejudiciële beslissing verzoekt en de behandeling van de zaak schorst in afwachting van het antwoord van het Hof. Tevens moet die rechterlijke instantie de regels van nationaal recht die zich tegen die bevoegdheid verzetten, buiten toepassing laten (zie in die zin arrest van 19 juni 1990, Factortame e.a., C-213/89, EU:C:1990:257, punten 21-23; beschikking van de president van het Hof van 25 februari 2021, Sea Watch, C-14/21 en C-15/21, EU:C:2021:149, punt 32).

106 Hieruit volgt om te beginnen dat de betrokken particulieren de mogelijkheid moeten hebben om bij elke nationale rechterlijke instantie waarbij rechtsgeldig een geding aanhangig is over de vraag of een arbitraal vonnis verenigbaar is met de beginselen en bepalingen die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie, te verzoeken om aan hen voorlopige maatregelen toe te kennen in afwachting van de uitspraak ten gronde (zie in die zin arrest van 21 december 2023, International Skating Union/Commissie, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punt 201). Meer in het algemeen moeten dergelijke voorlopige maatregelen gevraagd kunnen worden aan elke nationale rechter die in het kader van een vordering tot nietigverklaring, tot uitvaardiging van een bevel of tot vergoeding van de schade – zoals in het hoofdgeding – of in enige andere nationale gerechtelijke procedure bevoegd is om uitspraak te doen over de vraag of een handeling, maatregel of gedraging van een internationale of nationale sportbond of een arbitrage-instantie waarvan de bevoegdheid in de praktijk door die bond eenzijdig aan particulieren wordt opgelegd, verenigbaar is met die beginselen en bepalingen, zonder dat een beslissing ten gronde over deze vraag behoeft te worden afgewacht. Zonder die mogelijkheid zou de volle werking van een dergelijke beslissing namelijk niet kunnen worden gewaarborgd.

107 Verder moet een nationale rechter die bevoegd is om te oordelen over een dergelijke vraag eventuele regels van een lidstaat – of, a fortiori, van een sportbond – die de betrokken particulieren beletten om bij deze rechter een verzoek in te dienen om aan hen dergelijke voorlopige maatregelen toe te kennen of die er zich op een andere wijze tegen verzetten dat deze rechter aan hen dergelijke maatregelen kan toekennen, buiten toepassing laten.

108 In casu blijkt uit de verwijzingsbeslissing dat het vonnis van het CAS betrekking heeft op een geschil over tuchtrechtelijke sancties die door de FIFA zijn opgelegd naar aanleiding van overeenkomsten tussen een in België gevestigde voetbalclub en een in Malta gevestigde onderneming waarvan de activiteit bestaat in het verlenen van financiële bijstand aan voetbalclubs in Europa. Dit vonnis is gewezen krachtens een arbitrageregeling die is ingesteld bij de door de FIFA vastgestelde regeling, waarin is bepaald dat beroep tot nietigverklaring van dat vonnis kan worden ingesteld bij een rechterlijke instantie van een derde land. Het gaat dus om een vonnis waarvoor de betrokken particulieren, bij gebreke van een rechtstreeks rechtsmiddel bij een rechterlijke instantie van een lidstaat, incidenteel van elke rechterlijke instantie van een lidstaat die kennis kan nemen van een dergelijk vonnis, zo nodig bijgestaan door het Hof op grond van artikel 267 VWEU, een doeltreffende toetsing moeten kunnen verkrijgen van de naleving van de beginselen en bepalingen die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie.

109 Zoals naar voren komt uit de uiteenzetting in de verwijzingsbeslissing, is het voorts zo dat de nationale bepalingen en regels waarop de vragen van de verwijzende rechter betrekking hebben, in algemene en niet-specifieke bewoordingen bewerkstelligen dat aan definitieve arbitrale vonnissen gezag van gewijsde in de relaties tussen de partijen en bewijskracht jegens derden wordt verleend op het volledige grondgebied van de betrokken lidstaat. Zij zijn als zodanig op het vonnis van het CAS toegepast in het arrest waartegen bij de verwijzende rechter cassatieberoep is ingesteld.

110 De toepassing van die bepalingen en regels heeft dus ten eerste tot gevolg dat aan een dergelijk arbitraal vonnis gezag van gewijsde wordt verleend in de relaties tussen de partijen bij het geding waarin dat arbitraal vonnis is gewezen.

111 Die toepassing ontneemt de partij aan wie het arbitraal vonnis in kwestie later door de andere partij wordt tegengeworpen, in een bij een gerecht van de betrokken lidstaat aanhangig geding de mogelijkheid om van die rechter op eigen verzoek of ambtshalve een doeltreffende toetsing te verkrijgen met betrekking tot de vraag of dat arbitraal vonnis verenigbaar is met de beginselen en bepalingen die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie.

112 Ten tweede heeft die toepassing tot gevolg dat aan een dergelijk arbitraal vonnis bewijskracht wordt verleend in de relaties tussen de partijen in het geding waarin dat arbitraal vonnis is gewezen en derden.

113 Zoals zowel de verwijzende rechter in de verwijzingsbeslissing als de advocaat-generaal in punt 134 van haar conclusie heeft opgemerkt, vormt deze bewijskracht een vermoeden dat in een geding voor een rechterlijke instantie van de betrokken lidstaat weerlegd kan worden door de partij aan wie dat arbitraal vonnis later wordt tegengeworpen door een derde.

114 Uit de verwijzingsbeslissing blijkt echter eveneens dat deze aan het arbitraal vonnis in kwestie verleende bewijskracht een van de gevolgen is die het nationale recht verbindt aan het gezag van gewijsde, zodat het arbitraal vonnis aan derden kan worden tegengeworpen. Die bewijskracht wordt aan dat arbitraal vonnis dus op dezelfde wijze verleend als het gezag van gewijsde waaruit die kracht voortvloeit en waarmee zij rechtstreeks en onlosmakelijk verbonden is, zonder dat er door een rechterlijke instantie van een lidstaat een toetsing wordt verricht van de verenigbaarheid van het vonnis met de openbare orde van de Unie.

115 Het vereiste dat wordt nagegaan of de openbare orde van de Unie niet is geschonden is echter noodzakelijk om de betrokken justitiabele in staat te stellen om zijn recht op een doeltreffende voorziening in rechte uit te oefenen en de daadwerkelijke rechtsbescherming te genieten die hem, in voorkomend geval ambtshalve, moet worden gewaarborgd overeenkomstig artikel 47 van het Handvest en artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, ongeacht wie zich ten aanzien van die justitiabele beroept op een arbitraal vonnis zoals in het hoofdgeding aan de orde is.

116 Voorts moet erop worden gewezen dat het op 10 juni 1958 te New York ondertekende Verdrag over de erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse scheidsrechterlijke uitspraken (*United Nations Treaty Series*, deel 330, blz. 3), dat de Unie niet bindt maar waarbij alle lidstaten en ook de Zwitserse Bondsstaat partij zijn, eveneens voorziet in een rechterlijke toetsing van arbitrale vonnissen die betrekking heeft op de eerbiediging van de openbare orde.

117 Zoals met name de Belgische, de Franse, de Litouwse en de Nederlandse regering alsook de Commissie in essentie hebben opgemerkt, volgt namelijk uit dit verdrag dat elke staat die daarbij partij is weliswaar buitenlandse arbitrale vonnissen moet erkennen die zijn gewezen krachtens een overeenkomst waarbij natuurlijke personen of rechtspersonen zich ertoe hebben verbonden om geschillen die tussen hen kunnen ontstaan over een specifieke rechtsverhouding geheel of gedeeltelijk aan arbitrage te onderwerpen, maar dat deze verplichting hand in hand gaat met de verplichting van die staat om te verzekeren dat de betrokken personen, op hun verzoek of ambtshalve, de bevoegde nationale rechterlijke instanties kunnen verzoeken om te toetsen of die vonnissen met de openbare orde van die staat verenigbaar zijn. Wat de lidstaten betreft, gaat laatstbedoelde verplichting hand in hand met de verplichting om te verzekeren dat deze personen kunnen laten toetsen of die vonnissen met de openbare orde van de Unie verenigbaar zijn (zie in die zin arrest van 1 juni 1999, Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, punt 37).

118 Ten slotte zij eraan herinnerd dat volgens vaste rechtspraak artikel 47 van het Handvest op zichzelf volstaat en niet hoeft te worden verduidelijkt door bepalingen van Unierecht of van nationaal recht, om particulieren een als zodanig inroepbaar recht te verlenen (arresten van 17 april 2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, punt 78; 29 juli 2019, Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, punt 56, en 28 januari 2025, ASG 2, C-253/23, EU:C:2025:40, punt 89).

119 Uit vaste rechtspraak van het Hof volgt tevens dat artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU rechtstreekse werking heeft, aangezien deze bepaling duidelijk en nauwkeurig is en aan geen enkele voorwaarde is gebonden [arresten van 18 mei 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România" e.a., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 en C-397/19, EU:C:2021:393, punt 250; 22 februari 2022, RS (Gevolgen van de arresten van een grondwettelijk hof), C-430/21, EU:C:2022:99, punt 58, en 6 maart 2025, D. K. (Onttrekking van zaken aan een rechter), C-647/21 en C-648/21, EU:C:2025:143, punt 90].

120 Hieruit volgt dat de bevoegde nationale rechter, wanneer de op een bepaald geding toepasselijke nationale bepalingen de volle werking van artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU kunnen verhinderen, de nationale regelgeving uit eigen beweging buiten toepassing moet laten wanneer hij deze niet in overeenstemming met het Unierecht kan uitleggen. De bevoegdheid om bij de toepassing van het Unierecht al het nodige te doen om een bepaling of praktijk die de volle werking van de Unierechtelijke regels met rechtstreekse werking zou kunnen verhinderen, buiten toepassing te laten, maakt immers integraal deel uit van de taak van Unierechter die de nationale rechter heeft wanneer hij die regels in het kader van zijn bevoegdheid dient toe te passen [zie in die zin arrest van 22 februari 2022, RS (Gevolgen van de uitspraken van een grondwettelijk hof), C-430/21, EU:C:2022:99, punten 59 en 62 en aldaar aangehaalde rechtspraak].

121 Deze verplichting geldt derhalve met name wanneer de toepasselijke nationale bepalingen eraan in de weg staan dat de bevoegde nationale rechter incidenteel een doeltreffende toetsing verricht met betrekking tot de vraag of een arbitraal vonnis van het CAS in een geschil dat verband houdt met sport die als economische activiteit wordt beoefend op het grondgebied van de Unie, verenigbaar is met de beginselen en de bepalingen die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie.

122 Bijgevolg geldt die verplichting in het bijzonder wanneer het gaat om nationale bepalingen en regels die aan een dergelijk arbitraal vonnis gezag van gewijsde in de relaties tussen de partijen en bewijskracht in de relaties tussen de partijen en derden verlenen, zonder dat dit arbitraal vonnis voorafgaand is getoetst en een rechterlijke instantie van de betrokken lidstaat daadwerkelijk heeft kunnen nagaan of dat vonnis verenigbaar is met de beginselen en de bepalingen die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie. Dienaangaande moet worden benadrukt dat in die context juist het verlenen van gezag van gewijsde en dus van bewijskracht aan dat arbitraal vonnis in strijd is met het in artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU en artikel 47 van het Handvest bedoelde vereiste van daadwerkelijke rechtsbescherming.

123 Die situatie verschilt immers fundamenteel van die waarop de in punt 55 van het onderhavige arrest aangehaalde rechtspraak van het Hof betrekking heeft en waarin het verlenen van gezag van gewijsde aan rechterlijke beslissingen of arbitrale vonnissen die overeenkomstig die bepalingen op doeltreffende wijze door de rechter konden worden getoetst, ter discussie wordt gesteld op grond dat het gezag van gewijsde tot gevolg heeft dat een schending van een andere bepaling of een ander beginsel van het Unierecht niet kan worden vastgesteld en bestraft,

waardoor een grens wordt overschreden die het beginsel van doeltreffendheid van het Unierecht stelt aan het gezag van gewijsde als uitdrukking van het beginsel van procedurele autonomie van de lidstaten.

124 In casu volgt hieruit dat de nationale bepalingen en regels in het licht waarvan de vragen van de verwijzende rechter zijn geformuleerd buiten toepassing moeten worden gelaten, tenzij die bepalingen en regels – in voorkomend geval in samenhang met andere bepalingen van nationaal recht – aldus kunnen worden uitgelegd dat zij niet van toepassing zijn wanneer er sprake is van een arbitraal vonnis als aan de orde in het hoofdgeding, hetgeen uitsluitend aan de verwijzende rechter is om na te gaan.

125 Gelet op een en ander moet op de gestelde vragen worden geantwoord dat artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in samenhang met artikel 267 VWEU en met artikel 47 van het Handvest, aldus moet worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat:

– aan een vonnis van het CAS op het grondgebied van een lidstaat gezag van gewijsde wordt verleend in de relaties tussen de partijen bij het geding in het kader waarvan dat vonnis is gewezen, wanneer dat geding verband houdt met sport die als economische activiteit wordt beoefend op het grondgebied van de Unie en de verenigbaarheid van dat vonnis met de beginselen en bepalingen die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie niet voorafgaand op doeltreffende wijze is getoetst door een rechterlijke instantie van die lidstaat die bevoegd is om een prejudiciële vraag voor te leggen aan het Hof;

– aan een dergelijk vonnis op het grondgebied van die lidstaat als gevolg van het gezag van gewijsde bewijskracht wordt verleend in de relaties tussen de partijen bij dat geding en derden.

Kosten

126 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de verwijzende rechter over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof (Grote kamer) verklaart voor recht:

Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in samenhang met artikel 267 VWEU en met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie,

moet aldus worden uitgelegd dat

het zich ertegen verzet dat

– **aan een vonnis van het CAS op het grondgebied van een lidstaat gezag van gewijsde wordt verleend in de relaties tussen de partijen bij het geding in het kader waarvan dat vonnis is gewezen, wanneer dat geding verband houdt met sport die als economische activiteit wordt beoefend op het grondgebied van de Europese Unie en de verenigbaarheid van dat vonnis met de beginselen en bepalingen die deel uitmaken van de openbare orde van de Unie niet voorafgaand op doeltreffende wijze is getoetst door een rechterlijke instantie van die lidstaat die bevoegd is om een prejudiciële vraag voor te leggen aan het Hof;**

– **aan een dergelijk vonnis op het grondgebied van die lidstaat als gevolg van het gezag van gewijsde bewijskracht wordt verleend in de relaties tussen de partijen bij dat geding en derden.**

ondertekeningen